

BESZÁMOLÓ A XXVII. POLGÁRI JOGOT OKTATÓK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJÁRÓL

Miskolc, 2022. szeptember 23.

*„A jogtételnek van két ellensége.
Az egyik csak bosszantja a jogászt, de a másik halálos és üdvös.
A bosszantó ellenség a rendkívüli, atipikus tényállás.
A jogtétel halálos és üdvös ellensége a társadalmi-gazdasági változásokat görgető idő.”¹*

Sztermen Orsolya* – Prém Zsófia** – Tóth Dávid Attila***

A XXVII. Polgári Jogot Oktatók Országos Találkozóját (továbbiakban: POT konferencia) 2022. szeptember 23-án - ez évben Eörsi Gyula születésének 100. évfordulója alkalmából rendezték meg. Eörsi Gyula kiemelkedő, nemzetközileg is elismert jogtudós volt, a XX. század második felében a magyar jogtudomány legnagyobb hatású gondolkodója, kutatója, kivételes adottságokkal megáldott professzora. Tudományos tevékenységéből kiemelendő a tulajdonjogról, a polgári jogi felelősségről, valamint az összehasonlító polgári jogról írott munkái.² Ezen tárgykörök ihlették meg az idei őszi POT konferencia előadóit is. A konferencia a pandémiás éveket kinőve személyes jelenléttel zajlott. A szervezők a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának (a továbbiakban: ME-ÁJK) Polgári Jogi és Kereskedelmi Jogi Tanszékei, a Modern Magyar Polgári Jogi és Európai Magánjogi Kutató Központ, a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottságának Civilisztikai Tudományi Munkabizottsága, valamint a Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért. A tudomány és a szakma az évről évre megrendezésre kerülő konferenciát hagyományosan jelentős érdeklődéssel fogadja. A szekciók előadói és hallgatóságuk idén is az ország valamennyi jogi karáról, a bírói testületekből (így a Kúriáról), az Igazságügyi Minisztériumból, a közjegyzőségből és az egyéni ügyvédi praxisból érkeztek.

A délelőtti órákban a konferencia plenáris ülés keretében zajlott, ahol *Prof. Dr. Csák Csilla*, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja köszöntötte a hallgatóságot. A konferencia résztvevői egy perces néma gyász-megemlékezéssel rótták le tiszteletüket a 2022. május 21-én elhunyt *Prof. Dr. Csécsy György* jogtudós élete és munkássága előtt. Csécsy György a Debreceni Egyetem, illetőleg a Miskolci Egyetem oszlopos tagja volt,

¹¹ A konferencia mottójául szánt idézetrészetek forrása: Eörsi Gyula: A jogfejlődés útjai a polgári jogban. *Gazdaság- és Jogtudomány*. A MTA Gazdaság- és Jogtudományi Osztályának Közleményei 8. kötet 1974/1-2. sz. 17.o.

*dr. Sztermen Orsolya, másodéves nappali tagozatos PhD hallgató, Deák Ferenc Doktori Iskola, Miskolci Egyetem; orsolya.sztermen@uni-miskolc.hu.

** dr. Prém Kata Zsófia, elsőéves nappali tagozatos PhD hallgató, Deák Ferenc Doktori Iskola, Miskolci Egyetem; zsofiprem@gmail.com.

*** Tóth Dávid Attila, harmadéves nappali tagozatos joghallgató, tanszéki demonstrátor, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, tda.dagesz@gmail.com.

²VÉKÁS Lajos: Eörsi Gyula: a professzor és a jogtudós 1922-1992, *Jogtudományi Közöny*, 2017/10., 421-430.o.

intézményünkben 1982 óta oktató polgári jogot, valamint látott el vezető tisztséget, a POT konferenciák rendszeres előadója volt.

A dékán asszony megnyitó beszédét követően *Dr. Leszkoven László*, az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszékének egyetemi docense köszöntötte a megjelenteket. Beszédében ismertette a nap szakmai programját, a szekcióülések beosztását, a konferencia ütemezését. Mind a köszöntő-, mind a megnyitó-, mind a plenáris ülés tudományos erővel, olykor humorral fűszerezett kellemes hangulatban telt, az előadások Eörsi Gyula munkásságának hagyatékával összhangban reflektáltak a jelenkori jogviszonyokra. A szekcióülések kezdete előtt a hagyományoknak megfelelően, a rendező tanszék oktatói koszorút helyeztek a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyik alapítója, *Prof. Dr. Novotni Zoltán* jogtudós emléktáblájára. Novotni professzor úr 1982-től haláláig az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszékének tanszékvezetője, 1988-tól a Civilisztikai Tudományok Intézetének igazgatója volt.

Beszámoló a plenáris ülésprogramjáról

A plenárisülés első előadását *Prof. Dr. Lenkovics Barnabás*, az ELTE jogi kara emeritus professzora, 2001 és 2007 között az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, nyugalmazott alkotmánybíró tartotta. A professzor úr előadásában a tulajdonviszonyok társadalmi kérdéseit, jelenkori problémákat vetett fel. Hangsúlyozta a tulajdonosi potenciál és a tulajdonosi képesség különbözőségét, azok életünk jogviszonyaiban megjelenő kérdéskörét, alkotmányos- és az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 17. cikkében deklarált védett jogintézményi minőségét. Előadásában kiemelte a jogképesség fogalmát, mely a tulajdonjog absztrakciójának tekinthető, általános, egyenlő és feltétlen jellemvonásokkal bír. A két nevezett jogforráson kívül a professzor úr bemutatta a tulajdonjog, mint kötelezettségek forrása, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 17. cikkének kiemelt védelmet élvező emberi jogát. A tulajdonjog, mint a fogyasztói társadalom privilegizált joga kötelezettségekkel terhelt jog, forrása a kötelezettségek teljesítéséből ered. Hangsúlyozta, hogy a tulajdonjoggal élni, s nem visszaélni kell, melyet a jó gazda, aki maga hasznára, a társadalommal összhangban cselekedve hajt hasznot saját érdekeinek megvalósulására, a rendeltetésszerű joggyakorlás, és a joggal való visszaélés tilalmának alapelveit tiszteletben tartva, képes önhatalmúlag s a jogszabályok tiszteletben tartásával megteremteni és fenntartani. A XXI. században a polgárok újfajta rabszolgaság alanyai, a fogyasztásfüggő bérrabszolgaságé.

A plenáris ülés második előadását *Prof. Dr. Pribula László* tartotta, aki a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Polgári Eljárásjogi Tanszéke vezetője, 2012 óta a Debreceni Ítéltábla bírójának. Előadása a jogrendszer tagozódásának, az anyagi jog és az eljárás jog viszonyának és kölcsönhatásának jellegzetességeiről szólt. Az eljárásjogi nehézségek közt említette a joghoz kötöttség fontosságát, mely a kereset jogalapjának pontos meghatározásakor játszik szerepet a bíróság fórumának eljárásában. A jogviták sikeres elbírálásához ugyanis a keresetlevélben pontosan megjelölt és érvényesíteni kívánt jog lesz az irányadó, mely rossz megjelölése esetén a kereset elutasításra kerülhet, a jogvita eredménytelen végkimeneteléhez vezethet. Az eljárásjogi szabályok értelmében ugyan azzal a joggal nem lehet kétszer pert indítani, ezért is fontos az anyagi jogi szabályok megfelelő és helytálló ismerete, hivatkozása az eljárásjogban. A Debreceni Ítéltábla bírójának felhívta a figyelmet a polgári anyagi és eljárásjogi szabályok közt húzódó feszültségre.

Harmadik előadóként *Prof. Dr. Veress Emőd* értekezését hallhattuk. Veress Emőd az MTA doktora, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, továbbá Miskolci Egyetem egyetemi tanára, emellett a Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolának témavezetője, választottbíró, valamint a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet Magánjogi

Kutatások Főosztályvezetője. Előadásának témája a sérelemdíj esetkörének történeti, elméleti és gyakorlati bemutatása volt. Felvetette a szovjet jogrendszeri adottságokra épülő magyar illetőleg román sérelemdíj vagyoni- és nem vagyoni megtérítésének kérdéseit, kitért a bűncselekmény elkövetése esetén foganatosítható teljes kártérítés lehetőségeire s a kártérítés korlátaira. Ismertette a Legfelsőbb Bíróság 1953 évi állásfoglalását, mely szerint a nem vagyoni kártérért pénzbeli kártérítés nem járhat. Az 1953-as Legfelsőbb Bíróság III. számú elvi döntése vezette be az általános kártérítés intézményét, melyben próbálta a kártérítési joghézagot kitölteni, amelynek értelmében nem vagyoni károk csak a vagyoni károkkal együtt voltak követelhetőek. Az előadás kiemelte, hogy erkölcsi károkozás esetén nem lehet pontosan meghatározni a kár összegét, a sérelemdíj visszaélést is eredményezhet. Ahhoz, hogy ne lehessen a sérelemdíj követelése ne eredményezzen visszaélésszerű joggyakorlást, a károkozó vétkességi fokának meghatározása szükséges, mely epikuroszi megoldáshoz vezet kártérítés esetén. A professzor reflektált Eörsi Gyula meglátására, miszerint a büntető jog és a polgári jog szétválása nem valósult meg a sérelemdíj intézményének esetében, így az folyamatos feszültségnek van kitéve.

A kávészünetet követően *Dr. Leszkoven László*, az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszékének egyetemi docense „*Csiszolatlan gyémántok egy zsenyében*” című előadása következett, melynek témaválasztása alapjául Eörsi Gyula A tulajdonátszállás kérdéséről című műve szolgált. Az előadó a gondolatmenetét egy *Szladits Károly* idézettel nyitotta: „Eörsi Gyulának tudományos munkássága jogi irodalmunk olyan erőteljes friss hajtása, amely még további izmosodásra, kivirágzásra és szép tudományos termésre nyújt reményt”. Ezen kijelentését rendkívül jól alátámasztja, hogy Eörsi személyiségének kisugárzásával, előadásainak tartalmasságával és szellemességével lenyűgözte a hallgatóságot, ezért nem véletlen, hogy emlékét és tudását tanítványai – és tanítványainak tanítványai – őrzik és hagyományozzák tovább,³ ugyanis a konferencia során az előadók számtalan alkalommal megemlékeztek arról, hogy kinek volt szerencséje személyesen is hallgatni előadásait. Előadásának további részében Leszkoven László Eörsi azon állítását vizsgálta, mely szerint ügylet csak egy van, ez nevezetesen a kötelmi ügylet, amely a tulajdonátszállás folyamatának megindítója, a dologi ügylet csak ezen folyamat fázisa. Ezt követte az intern (a mai szemlélet szerint uralmi jelleget mutató) és az extern (a forgalmi természetű jelenségek) hatályok rövid ismertetése. Majd az előadó további két idézetet emelt ki Eörsi könyvéből és konklúzióként vonta le, hogy a publicitás, a megismerhetőség és a felismerhetőség egyre nagyobb súllyal bír a modern jogban. Az előadás egy *Beck Salamon* idézettel zárult, amelyben kiemeli Eörsi könyvének gördülékeny eleven stílusát és újszerű gondolatait.

A következőkben *Dr. Landi Balázs*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar egyetemi docensének „*Jogellenesség Eörsi Gyula polgári jogi felelősségi rendszerében*” című előadását hallhattuk. Az előadó bevezetesként néhány szót szolt a társadalom és a gazdaság átalakulásáról; a múlttól, vagyis a magánjog és a közjog dichotómiájáról, mint burzsoá tételről és a jövőről, vagyis a polgári jogról, mint a magán- és közérdek szintézise. Az előadó ezt követően Eörsi Gyula felelősségi elméletét vette górcső alá. Eörsi nem tud leszámolni a „burzsoá magánjog” korábbi jogellenesség fogalmával, sőt azt beépíti saját egységes felelősség elméletébe, így a jogellenes magatartásokat ő a következőképpen csoportosította: kizárólag a vagyoni forgalom rendjére, biztonságára, egyensúlyára veszélyt jelentő és a fentiekben túlmenően kedvezőtlen társadalmi megítélés, mint negatív többletkövetelmény alá eső magatartások. Tehát nála a magatartás jogellenessé nyilvánításának jogpolitikai célja: első esetben a jogrend, második esetben pedig mások

³ VÉKÁS Lajos: *Eörsi Gyula...i.m.* 421-430.o.

törvényes érdekeinek sérelme. Eörsinél a felelősség központi, fogalmi feltétele tehát egyfajta „metamorfózis”, ami a társadalomra veszélyességéből indul ki és a – jogellenességen keresztül – a felróhatóságba érkezik meg. Az előadás *Vékás Lajos* gondolatával zárult, mely szerint a „burzsoá magánjoggal” szemben nemcsak a szocialista polgári jog, de még a 2013. évi V. törvény is a károkozás általános tilalmára épít, és a deliktuális felelősség körében továbbra is a felróhatóság dönti el, hogy van-e felelősség vagy nincs.

A plenáris ülés *Dr. Pusztahelyi Réka*, az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszék egyetemi docensének „*A technikai fejlődés társadalmi hatásaira adott válasz Eörsi Gyula egységes polgári jogi felelősségi elmélete tükrében*” című előadásával zárult, melyet Eörsi Tézisek a polgári jogi felelősségről című írása ihletett. Kiindulási pontként rögzítette a polgári jogi felelősség funkcióit, nevezetesen a megelőzés és nevelés, a biztonság és biztonságérzet növelése, valamint a reparatív funkció. Eörsi a polgári jogi felelősség történeti fejlődését a vétkesség, a kockázat és a kockázatalosztás egymás után megjelenő, de egymásra rakódó elvei mentén mutatta be. Azonban a technikai fejlődés hatására új típusú tömeges és súlyos károkozások következtek be, melyek előhívták az új típusú védekezést. Ezáltal felszínre kerül a polgári jogi kártérítési felelősség lappangó ellentmondása: a felelősség ténye a vétkességtől függ, a felelősség mértéke azonban egy a vétkességtől idegen tényezőtől: a kártól. Eörsi szerint a veszélyes üzemi felelősség lényege a visszaszorított veszély, tehát az újfajta fokozott veszéllyel járó tevékenységek folytatása azért jogszerű, mert maga a technikai előrehaladás, párosulva az üzembentartó felelős irányításával, ezt a fokozott veszélyt visszaszorítani képes. Végül az előadó a mesterségesintelligencia-rendszerek, a feltörekvő technológiák által okozott károkról szólt és az Európai Parlament kapcsolódó rendelettervezetét is felvillantotta.

Ezt követően a konferencia szervezői egy szendvicsebédéllel és frissítő kávéval kedveskedtek a vendégeknek, majd megkezdődtek a délutáni szekcióülések: az I., a II. és a Fialat Kutatók Szekciója.

Beszámoló az I. Szekció programjáról

Az I. Szekció első előadását *Prof. Dr. Barta Judit*, az ME-ÁJK Kereskedelmi Jogi Tanszék intézeti tanszékvezető tanára adta elő, melynek címe „*A vadászható állat által okozott kárért való felelősség helye és létjogosultsága az Eörsi Gyula által felvázolt egységes polgári jogi felelősségi rendszerben*”. Előadásában kifejtette a jogi felelősség, polgári jogi felelősség és a kárfelelősség elemeit. Eörsi Gyula különbséget tett szubjektív és objektív felelősség között. A szubjektív felelősség középpontjában a károkozó áll, amely vétkes módon jogsértést követ el, szubjektív, mert a károkozó magatartás értékelése áll a középpontban, azt kívánja szankcionálni nevelési és megelőzési céllal. Az objektív felelősség esetében a károsult áll a középpontban, a jóvátétel elve az erősebb, ami csak szankcióval, a kártérítéssel rendezhető, de a károkozó nem érdemel büntetést. Eörsi Gyula a polgári jogi felelősség rendszerének középpontjában a károkozó magatartás értékelését helyezte.

A következő előadást *Prof. Dr. Szalma József* a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi tanára adta elő „*A szerződés hatálya (az európai és magyar jogban)*” címmel. Referátumában beszélt a szerződés létrejöttéről, fő elemeiről, hatályáról, érvénytelenségéről. A szerződés rendszerint azonnal kiváltja hatályát, a felek közötti kötelezettségek nyomban esedékessé válnak, kivéve, ha a kötelezettségek teljesítése a felek által megszabott határidőhöz fűződik. A szerződés hatályának a magyar polgári törvénykönyvben rögzített szabályait összevetette a svájci, francia, osztrák és német polgári törvénykönyvekkel.

A kötelmi joghoz köthető előadás után egy dologi jogi beszámolót hallhattunk *Prof. Dr. Menyhárd Attilától*, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi tanárától, „*A tulajdonjog fejlődéséről*” címmel. Előadását Eörsi Gyula *A tulajdonjog fejlődéséről* című kétkötetes könyve alapján készítette, amely 1951-ben jelent meg. Gondolatait Eörsi megállapításai mentén rendszerezte: A tulajdon a szűkös természeti erőforrások elosztásának az eszköze. A tulajdon kialakulását, a tulajdon és szabadság, valamint a feudális tulajdoni struktúra lebontásának folyamatát is kifejtette. Értékelte a szuverenitás és a köztulajdon viszonyát. A köztulajdon az állami közhatalom alkotóelemeként jött létre.

Prof. Dr. Boóc Ádám a Károli Gáspár Református Egyetem Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára tartott előadást, melynek címe „*Választottbíráskodás és felelősség- a választottbíró felelőssége*”. Elméleti kérdések letisztázásával kezdte előadását. A választottbíró jogállására három elméletet vázolt fel. A státusz elmélet, mely szerint a választottbírónak bírói jogállást kölcsönöz. A második a kontraktus elmélet, amely értelmében a választottbíró a felek szerződéses akaratából tölti be a pozíciót. A professzor úr a kontraktus elméletet vallja. A harmadik pedig a vegyes elmélet, amely nem más, mint az utóbbi két elmélet összevegyítése. A választottbíró felelősségének kérdéséről számos példát hozott mind a hazai, mind a nemzetközi joggyakorlatból.

Ismételten egy kötelmi jogi jellegű előadás következett, amelyet *Prof. Dr. Nocht Tibor* a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi tanszékének tanszékvezetője, egyetemi tanárja tartott. Előadásának címe „*A kártérítési felelősség alapproblémáinak tükröződése Eörsi Gyula művében*”. Az előadás címéből is kitűnően az előadás azzal foglalkozott, hogy számba vegye azt, hogy hogyan tükrözik Eörsi művei a polgári jogi felelősség egyes alapproblémáit. Az előadó beszélt arról is, hogy Eörsi felelősségi felfogása alapvetően a szubjektív és objektív felelősség elemzésére, és azok összefüggéseire koncentráltan azzal az eredménnyel járt, hogy a felróhatóság kupolája alatt, az egységes felelősség skáláján határolta el a vétkességet, a különleges védekezés elmulasztását és a rosszhiszeműséget. Alapgondolata volt a prevenció központba állítása (a társadalom védelmének prioritása) és csak ezzel összefüggésben a reparáció, amelynél a méltányosságon alapuló kárfelszámítás is helyet kapott a vétőképtelen károkozása esetén annak gondozója tekintetében. Röviden elemezte Marton Géza objektív felelősségi és Eörsi Gyula szubjektív felelősségi tana közötti viszonyt is.

A modern technika fejlődésével egyre bonyolultabbá válik a virtuális tér és a jog viszonya. A virtuális világ életviszonyaira már jelenleg is léteznek alkalmazható szabályok. *Dr. Keserű Barna Arnold* a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének tanszékvezetője, egyetemi docense tartott előadásának címe „*A valóságon innen és túl. Polgári jogi jogviszonyok egy virtuális világban*”. A virtuális valóság rétegeit mutatta be referátumában. Részletezte az Internet of Digital Reality, a Virtual Reality (virtuális valóság) és az Augmented Reality (kiterjesztett valóság) fogalmát. A Law of Digital Reality fogalmáról is szó esett, amely nem más, mint a magánjog és a közjog számos, már létező aspektusának kombinációja, amely szabályozza a felhasználók és a szolgáltatók jogait és kötelezettségeit a digitális világban és azon kívül a digitális valósághoz kapcsolódó tevékenységeik tekintetében, és megteremti az ilyen digitális valóságok létrehozásának és fenntartásának jogi kereteit.

„*A kártérítési igény igényérvényesítése a közjegyzői nemperes eljárásokban*” címen tartott előadást *Dr. Cserbáné Dr. Nagy Andrea* közjegyző, az ME-ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék docense. A közjegyző kártérítési felelősségének dogmatikai alapjai és egyes szabályozási körei egyértelművé váltak, azonban jórészt a jogalkalmazás körében további kérdések merültek és merülnek fel. A közjegyző az igazságszolgáltatás része, tevékenysége

során közhatalmat gyakorol, valamennyi hatásköre nemperes eljárás. A közjegyzői jogkörben okozott kárért való felelősségre a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályait kell megfelelően alkalmazni. A kártérítési keresetnek előfeltétele a rendes jogorvoslat kimerítése. Közjegyzői jogkörben okozott kár megtérítésének akkor van helye, ha a kártérítés általános és különös feltételei fennállnak. A törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartoznak a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kártérítés, illetve sérelemdíj megfizetése iránt indított perek. Amennyiben a közjegyző intézkedésével vagy mulasztásával szemben van helye rendes jogorvoslatnak, a keresetlevél beadásakor már igazolnia kell a felperesnek a rendes jogorvoslati út igénybevételét. Ennek elmaradása keresetlevél visszautasítási oknak minősül.

A következő referátumot *Dr. Fazakas Zoltán József*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kereskedelmi Jogi Tanszékének oktatója ismertette. Előadásának címe „*Eörsi Gyula szerződésről vallott gondolatai és a jelenre való hatásai*”. Eörsi Gyula tudományos munkásságának első évtizedét ismertette, különösen a szerződésekről vallott gondolatokat. Ennek során bemutatta a magyar magánjog visszaszorításának időszakát, a visszaszoruló magánjog és a korabeli, tartalmi alkotmányosság nélküli alkotmányjogi korszakát. Az előadás felvázolta Eörsi e korban megjelent publikációi lényegét, azon elemeket, amelyek napjaink szerződési jogában változatlan érvénnyel bírnak, illetve kritikai elemzésnek vetette alá az azóta már meghaladott tételeket.

„*Elbirtokolható-e a szolgalm?*” A Polgári Törvénykönyv szabályaiból tudjuk, hogy elbirtokolható a telki szolgalm az ingatlan birtokosa által, ha a másik ingatlan használata ellen annak birtokosa tizenöt éven át nem tiltakozik. Azonban mi is a helyzet a személyes szolgalmak vonatkozásában? Az utóbb említett kérdéssel azonos című előadást hallottunk *Dr. Pomeisl András Józseftől*, a Kúria főtanácsadójától. A törvény kifejezetten nem rendelkezik a személyes szolgalmak elbirtoklási lehetőségéről, de van-e rá esélyünk? Ezekre a kérdésekre adott választ Pomeisl András. Az elbirtoklás tulajdonszerzési jogcímet feltételez, hogy az elbirtokló tulajdonosnak mutatja magát, „sajátjaként” birtokol. A szolgalm elbirtoklásához a szolgált telek „szolgalmoszerű” használata szükséges. A haszonélvezőkénti használat egyértelműen nem vezethet tulajdonszerzésre, de a használati jogot miért nem birtokolja el? Érdekes felvetéseket hallhattunk, amelyeket a jogalkotó is figyelembe vehet a jövőben.

Beszámoló a II. Szekció programjáról

A II. Szekciót *Prof. Dr. Prugberger Tamás*, az ME-ÁJK professor emeritusa, „*Eörsi Gyula haladó koncepciója a munkajogban a rendszerváltás előtt*” című előadása nyitotta. Kiindulópontként bemutatásra került Eörsi Gyula a tulajdonosok és a kollektívák jogágazataira vonatkozó elméletét, amely abból indult ki, hogy a kollektívákban belül is alakulhatnak ki ellentétek három irányban: a főnök és a beosztott, illetve a főnöki és a beosztotti kollektíva között, valamint a kollektíván belül egyéni és kiscsoportos érdekek összeütközése. Ezt a gondolatmenetet követte az, hogy Eörsi az egész munkajogot kollektív jellegűvé kívánta tenni, nem csak a munkajog egy vékony szeletét. Ebben közrehatott az, amikor szövetkezeti jogalkotásra kapott felkérést. Az előadó kitért arra is, hogy mik voltak azok a pontok, amelyek Eörsit ahhoz vezették, hogy a magyar szövetkezeti és a jugoszláv megoldás szintézise alapján építette fel jogágazatának elméletét. Az elmélet kidolgozásában részt vett *Sárközy Tamás*, *Hegedűs István* és maga *Prugberger Tamás* is.

Tovább időzve a munkajog világában, a következő előadást *Dr. Rácz Zoltán*, az ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Tanszékének egyetemi docense tartotta „*A polgári jogi és a munkajogi kártérítési felelősség összefüggései*” címmel. Az előadás a munkajog és a polgári jog közötti kapcsolat bemutatásával vette kezdetét. A két jogterület között a kapcsolat egyértelmű, hiszen

a Munka Törvénykönyve⁴ nem definiál bizonyos fogalmakat, hanem visszautal a Polgári Törvénykönyvre⁵ (pl. sérelemdíj, kártérítési felelősség, jognyilatkozat stb.). Azonban jelentős különbség köztük az, hogy míg a polgári jogban a felek között mellérendeltség van, addig a munkajogra alá-fölérendeltség a jellemző (lásd: munkáltató és munkavállaló közötti jogviszony). Ezt próbálja kiegyenlíteni az Mt. felelősségi rendszere, ugyanis a magyar munkajog a munkáltató kártérítési felelősségét⁶ objektívnek tekinti, ami vétkesség nélküli, mert nem vizsgálja a szándékosságot, ezzel szemben a munkavállaló esetében vétkességi alapú felelősség van.⁷ Az előadó kitért arra, hogy a munkáltató kártérítési felelősségét nem lehet leszűkíteni csak a munkahelyi balesetekre, – mert bekövetkezhet kár a munkahelyre bevitt dolgokban, illetőleg felléphetnek egyéb károk is – de azok döntő súlyban vannak.

A szekció következő előadója a program szerint *Dr. Mélypataki Gábor*, az ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Tanszékének egyetemi adjunktusa volt. „*Platform munkavégzés – Tipikus polgári jogi vagy atipikus munkajogi megállapodás?*” című értekezésében kifejtette, hogy a digitális technológiák fejlődésével egyre inkább megváltozik a munkavégzés terepe, a munkahelyek egy része dematerializálódik, ennek egyik szegmense a platform munkavégzés is. A következőkben az előadó arra a kérdésre keresi a választ, hogy a platform munkavégző polgári jogi vagy munkajogi keretek között végzi a munkáját? A platformok szerint, ők a piacteret biztosítják és a tényleges szerződés a platform munkavégző (pl. futár) és a megrendelő között van. Ebben az értelmezésben két párhuzamos polgári jogi megállapodás létezik: platformszolgáltató – platform munkavégző és platform munkavégző – megrendelő között. Így a platformszolgáltató egy szolgáltatási szerződés keretében "helyet biztosít" a platformon, ami használati kötelelem, míg a másik szerződés megbízási típusú kötelelem. Ám valójában egy szerződésről beszélünk, mely magába foglalja mindkettőt. Ezen a ponton felmerül a következő kérdés, hogy vállalkozási- vagy munkaszerződés? Ez esetben szükséges platform munkavégzésre vonatkozó szabályok vizsgálata, valamint az EU-s és az amerikai joggyakorlat vizsgálata, melyben láthatunk bírói precedenst mindkét irányban.

A szünet előtti utolsó előadást *Dr. Olajos István*, az ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Tanszékének egyetemi docense tartotta „*A közös tulajdonon létrejövő mezőgazdasági földhasználat alapkérdései: milyen jellemzői vannak egy létrejött szerződésnek?*” címmel. Előzményként néhány gondolatot hallhattunk a szocialista földjog rendszeréről, majd áttértünk a szövetkezeti-, valamint az osztatlan közös tulajdon megszüntetésének kérdéskörére. Ezt követte a bekebelezési törvény⁸ ismertetése, majd a Fétv.⁹ közös tulajdonú földek használatára vonatkozó szabályai. Első lépésben minden tulajdonostárs a tulajdoni arányának megfelelő használatra jogosult, azonban, aki ennél többet használ, annak díjat kell fizetni a tulajdonostársaknak. Lehetőség van arra is, hogy harmadik személy javára engedjék át a használatot, ebben az esetben közlési kötelezettség terheli a felet. Végezetül az előadó azt boncolgatta, hogy milyen probléma merülhet fel az osztatlan közös tulajdonból földet használók között.

A szünetet követte *Dr. Vermes Attila*, a Széchenyi István Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar egyetemi docensének előadása, melynek címe „*A biztosítási jog Eörsi Gyula művei tükrében*”. Az előadó gondolatmenetét két fogalommal indította: a kockázat

⁴ 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (továbbiakban: Mt.)

⁵ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban: Ptk.)

⁶ Mt. 166.§

⁷ Mt. 179.§

⁸ 2020. évi LXXI. törvény a földeken fennálló osztatlan közös tulajdon felszámolásáról és a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezéséről

⁹ 2013. évi CCXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról

társadalmasítása, valamint a kockázati és kárelosztási elv, melyek Eörsi Gyula Összehasonlító polgári jog: Jogtípusok, jogcsoportok és a jogfejlődés útjai című művében találhatóak. Eörsi Gyula azon az állásponton volt, hogy nem szabad szélsőségesen csak a felelősség és csak a biztosítás mellett állni, hanem közös nevezőre kell hozni a kettőt. Az előadó utalt arra, hogy Eörsi kemény kritikával illeti a felelősségbiztosítás intézményét, mert szerinte a profitszerzés érdeke áll szemben a felelősséggel. A kártelepítés során a legnagyobb hangsúlyt arra fektették, hogy ki a „legjobb kárelosztó”, melyre a válasz az volt, hogy a biztosítással leginkább védekezni képes személy. Eörsi az 1986-os biztosítási jogi világtalálkozón is foglalkozott a kérdéssel, mely után konklúzióként levonható, hogy a jog alkalmazkodik a kihívásokhoz és megoldásokat dolgoz ki tradíciót követve és egyre inkább sajátjává téve a megszületett megoldásokat, ugyanez vonatkozik a biztosításokra is.

Dr. Sági Edit, az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszékének egyetemi adjunktusa „*A szerzői személyhez fűződő jogok érvényesülése a médiában*” című előadását a konferencia mottója¹⁰ ihlette. Az előadás egy problémafelvetéssel kezdődött, miszerint a szerzői személyhez fűződő jogok hagyományos, klasszikus területét képviselik a szerzői jognak, azonban az újmédia, a közösségi média és a reklámok átformálják őket, így az említett környezetekben sérülékenyé válnak. A média és a szerzői jog között fellelhető kapcsolat, ugyanis mindkét terület célja az alkotások ösztönzése, a kultúra terjesztése, valamint a szerzői jog a „véleménynyilvánítási jog motorja” és a média éppen ezt segít kifejezni a különböző műtípusok közvetítésével. Azonban megjegyzendő, hogy a közösségi média káros hatással van a szerzői személyiségi jogokra, mert például a visszavonás joga nehezen érvényesül, hiszen ami egyszer felkerül az internetre, azt eltüntetni szinte lehetetlen. Az új média nem oldja fel a problémákat, hanem elmélyíti azokat. Az előadás egy megoldási lehetőséggel zárult, az előadó véleménye szerint a felvázolt probléma megoldása nem lehet egyedül a jogalkotás feladata, a legideálisabb a jogtudatosság fokozása, és annak hangsúlyozása, hogy a személyhez fűződő jogok garanciális jelleggel bírnak.

A következőkben *Dr. Tomasovszky Edit*, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar egyetemi adjunktusának „*A szellemi alkotások jogának egyes vonatkozásai Eörsi Gyula munkásságában*” című előadását hallhattuk. Az előadó témaválasztáskor felmerülő legelső gondolata az volt, hogy Eörsi Gyula munkássága nem kapcsolódik a szellemi alkotások jogához, azonban ahogy egyre mélyebbre ásott kutatásában, sok kapcsolódási pontot talált. Az első ilyen, Eörsi tulajdonátszállással kapcsolatos elméletének kapcsolódása a szellemi alkotások jogával, ugyanis A tulajdonátszállás kérdéséről című művében arról ír, hogy az átszálló tulajdon tárgya lehet jog, ingó és ingatlan. Valamint a spiritualizálódott jogi gondolkodás területén a lebegő (légnemű) javak kapcsolódnak a szellemi alkotások jogához. A másik nagy kapcsolódási pont a kodifikációs munka területén jelent meg az 1977. évi Ptk. Novella tervezetének elkészítése során, amikor Eörsi tett néhány javaslatot a szellemi alkotások jogát érintő 83.§ vonatkozásában, például felhívta a figyelmet arra, hogy nem általában a szellemi alkotást, hanem egyes szellemi alkotásokat kell védelembe venni.

A szekció utolsó előtti előadója *Dr. Molnár Andrea* ügyvédnő volt, „*Eörsi Gyula összehasonlító magánjogi munkásságának híd szerepe múlt és jövő, országok és világok között*” című előadásával. Előadásának gerincét a Bécsi Vételi Egyezmény¹¹ (CISG)¹² alkotta. Bevezetesként hallhattunk néhány gondolatot az Egyezmény megalkotásának előzményeiről,

¹⁰ „A jogtételnek van két ellensége. Az egyik csak bosszantja a jogászt, de a másik halálos és üdvös...A bosszantó ellenség a rendkívüli, atipikus tényállás...A jogtétel halálos és üdvös ellensége a társadalmi-gazdasági változásokat görgető idő...”/Eörsi Gyula/

¹¹ 1987. évi 20. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről

¹² Convention on Contracts for the International Sale of Goods

létrejöttéről, szerkezetéről. Az előadó kiemelte az alapvető szerződészegés fogalmát, melyről az Egyezmény 25. cikke rendelkezik, és *Honnold sajtópéldáján*¹³ keresztül szemléltette, hogy a gyakorlatban hogyan is alakul a szerződészegés, a kártérítés és mik a mentesülési okok. Végezetül az előadó kitért arra, hogy miként alakul az Egyezmény és a magyar jog kapcsolata. Egy konkrét bírósági határozatban¹⁴ az elsőfokú bíróság a döntését a perben irányadó anyagi jog (a Ptk.) és a Bécsi Vételi Egyezmény alapján hozta meg. Ezen kívül a Ptk. szabályozásában is fellelhető az Egyezmény hatása, például a kontraktuális és deliktuális felelősség markáns szétválasztása esetében, valamint az Mt. felelősségi szabályai körében is megjelenik.

A programsorozat a II. Szekció levezető elnökének, *Dr. habil. Juhász Agnes*, az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszék egyetemi docensasszonyának „*A szerződési szabadság hanyatlása*” című előadásának rövid összefoglalásával és a konferenciához, valamint Eörsi Gyula munkásságához kapcsolódóan megfogalmazott záró gondolataival ért véget a délutáni órákban. Eörsi az 1970-es években – számos külföldi kortársához hasonlóan (pl. Atiyah, Gilmore), ugyanakkor tőlük függetlenül – jutott arra a következtetésre, hogy a szerződési szabadság klasszikus koncepciója egyre kevésbé tartható. Ezt a jelenséget 1975-ben megjelent, *Összehasonlító polgári jog* címet viselő munkájában a szerződési szabadság hanyatlásaként azonosította, amelyet a magyar polgári jogban alapvetően három fő okra, a tömegtermelésre és ezzel szoros összefüggésben a szerződéses feltételek sztenderdizálódására, a munkajog területén a kollektív szerződések megjelenésére, valamint az állam közvetlen gazdasági tevékenységének kiterjedésére (*government contracts*), az állam gazdasági forgalomban való fokozott részvételére vezetett vissza. A szerződéses feltételek sztenderdizálódása kapcsán Eörsi rögzítette, hogy bár az egyes szerződésekben a felek közös megegyezéssel eltérhetnek ezektől a feltételektől, többnyire erre nem kerül sor, így itt a másik fél számára a szerződési szabadság abban áll, hogy választhat: megköti-e a szerződést az eléterjesztett feltételek szerint vagy nem köt szerződést. E területeken tehát a szerződési szabadság sokkal inkább a szerződés meg nem kötésének a szabadságát jelenti.

Beszámoló a Fialat Kutatók Szekciójának programjáról

A szekciót *Dr. Kriston Edit*, az ME-ÁJK Polgári Jogi Tanszék tanársegédje moderálta, családjogi és kötelmi jogi kutató, akinek önálló könyve családi vagyoni jogi témában 2022-ben jelent meg, „*Szerződési szabadság a családi vagyoni jog klasszikus szerződéseiben*” címmel. A fiatal kutatók szekciójában doktoranduszok, egyéni ügyvédek érkeztek előadással.

Dr. Halász Csenge, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Kereskedelmi Jogi Tanszékének tanársegédje „*Az egyén ugyanannak az egyénnek nem lehet a mértéke? A magánélethez való jog érvényesülése a hatályos polgári jogban*” címmel tartotta meg előadását. Felvázolta a magánélethez való jog jogrendszerben elfoglalt helyét, és a generális szabályozás polgári jogi értelmezésének a kereteit. A problémakör ismertetésével kapcsolatosan említésre kerültek Eörsi Gyula gondolatai is, aki több munkájában is érintett olyan kérdéseket, amelyek segítik az emberi személyiség polgári jogban történő értelmezését. Az előadás második felében, röviden bemutatásra került a hazai bíróságok magánélethez való joggal kapcsolatos gyakorlata, amely által a hallgatóság átfogó képet kaphatott a jogosultság által teremtett jogértelmezési kérdésekről is.

¹³ HONNOLD, John O., FLECHTNER, Harry M.: *Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention*, *Kluwer Law International*, 2009, 108.o.

¹⁴ BH 1991.1.33.

Első előadóként *Dr. Molnár Saroltát*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem adjunktusát hallhattuk. Molnár Sarolta kutatási- és doktori disszertációjának témája a családi jog területére esik, előadását a családon belüli felelősségi kérdések témájában tartotta meg.

A szekció második előadója *Dr. Kokoly Zsolt* volt, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem egyetemi adjunktusa. Előadása a közösségi média romániai személyiségvédelmi szabályozásáról szólt.

A szekció harmadik előadását *Dr. Tóth Gergő József* tartotta, aki egyéni ügyvéd és az ME-ÁJK Polgári Jogi tanszékének tudományos segédmunkatársa. Kutatási területe a kötelmi jog, illetőleg a szerződések érvénytelenségének okainak területére esik. Előadásában a jogszabályba ütköző szerződések semmisségi eseteit és a jogalkalmazási problémákat boncolgatta, a bírói gyakorlat tükrében.

Negyedik előadóként *Dr. Szilágyi Gábort* hallhattuk. Szilágyi Gábor a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara oktatója, és az Igazságügyi Minisztérium kormánytisztviselője, korábban a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatal munkatársa volt. Előadásában a Covid-19 pandémia elején gyártott és forgalmazott új hatóanyagok előállításának szabadalmi kérdéseivel ismertette meg a hallgatókat, melyben kitért az Egis Gyógyszergyár szabadalmi eljárásainak nehézségeire, melyet a Szabadalmi Hivatal eljárásában közreműködött munkája révén támogatott.

Következő előadóként *Dr. Sztermen Orsolya* értekezését hallhattuk, aki jelenleg az ME-ÁJK doktorandusza. Előadása a múzeumok alapleltárában kezelt kulturális javak nemzeten belüli illetőleg nemzetközi mobilitásának ismertetését célozta. Hallhattuk, hogy milyen komplex és szerteágazó viszonyrendszer alakul ki a múzeumi intézmények között egy-egy időszaki kiállítás keretében megvalósuló mobilitási projekt esetén, ahol a kulturális javak szögtől-szögig utaztatása a kölcsönvevő költségén és felelősségén nyugszik. A viszonyrendszer szerződéses alapja a nevesített haszonkölcsön-szerződés, tipikusan szívességi jelleget magán hordozva az intézmények közötti reciprocitás alapján.

A szekció utolsó előtti előadását *Dr. Stefán Ibolya*, az ME-ÁJK doktorandusz hallgatója tartotta. Előadásának címe és témája „A fokozott veszéllyel járó tevékenység megítélése a technológiai fejlődés tükrében, különös tekintettel a mesterséges intelligencia rendszerekre” volt. Eörsi gondolatai nyomán a veszélyességnek két szegmensét emelte ki. A veszélyességet a vétkesség körében (mert a veszélyt magában rejtő momentum a legkisebb gondatlanság káros következményeit is megsokszorozza), és a veszélyességet a vétkességtől függetlenül (ahol a vétkességre tekintet nélkül is könnyen bekövetkezhet károsodás, ha a védekezés nem eléggé intenzív, habár vétkes mulasztásról nem lehet szó). A veszélyes üzemi felelősség tényállása kiképzésének alapját a különleges védekezést igénylő helyzetek gyakori előfordulása és a védekezés kártérítési szankcióval történő ösztönzésének lehetősége adják meg. Alkalmazásának határait alapvetően a veszélyeztetés elleni – akár a károsult személy részéről kifejezhető – speciális védekezés lehetősége szabja meg. Ezen és az előadásában érintett további tényezőket kell figyelembe venni a mesterséges intelligencia rendszerekre vonatkozó új kártérítési felelősségi szabályok megalkotása során is.

Utolsóként a szekciót vezető *Dr. Kriston Edit*, a Miskolci Egyetem ÁJK Polgári Jogi Tanszékének tanársegéde tartotta meg előadását, melynek keretében Eörsi Gyula érvénytelenséggel kapcsolatos gondolataiból kiindulva beszélt a családi vagyoni jogban megjelenő szerződések rendszeréről, valamint a megállapodásokban megjelenő szerződési szabadságot korlátozó érvénytelenséget eredményező helyzetekről. Gyakorlati példákkal szemléltette különösen a jó erkölcsbe ütközés, valamint a tévedés és megtévesztés jelentőségét és egyedi jellemzőit, amelyeket a családtagok között kötött kontraktusok érzelmi befolyásoltsága eredményez.